

Lastenkoti Napenda
OMAVALVONTASUUNNITELMA

Sisällys

1 PALVELUNTUOTTAJAA KOSKEVAT TIEDOT.....	2
2 TOIMINTA-AJATUS, ARVOT JA TOIMINTAPERIAATTEET	3
3 RISKINHALLINTA.....	3
4 OMAVALVONTASUUNNITELMAN LAATIMINEN.....	5
5 ASIAKKAAN ASEMA JA OIKEUDET	5
6 PALVELUN SISÄLLÖN OMAVALVONTA.....	9
7 ASIAKASTURVALLISUUS.....	11
8 ASIAKAS JA POTILASTIETOJEN KÄSITTELY	14
9 YHTEENVETO KEHITTÄMISSUUNNITELMASTA	14
10 OMAVALVONTASUUNNITELMAN SEURANTA.....	15
11. HYVÄN KOHTELUN SUUNNITELMA LASTENKOTI NAPENDA.....	16

1 PALVELUNTUOTTAJAA KOSKEVAT TIEDOT

Yksityinen palveluntuottaja Napenda Oy Palveluntuottajan Y-tunnus: 2833480-3 Kunnan nimi: Espoo	
Toimintayksikön nimi Lastenkoti Napenda	
Knuutintie 12, 00370 Helsinki	
Palvelumuoto; asiakasryhmä, jolle palvelua tuotetaan; asiakaspaikkamäärä 7-paikkainen lastensuojelulaitos	
Toimintayksikön katuosoite Knuutintie 12	
Postinumero 00370	Postitoimipaikka Helsinki
Toimintayksikön vastaava esimies Petteri Vähäpesola	Puhelin 0504481902
Sähköposti petteri.vahapesola@napenda.fi	
Toimintalupatiedot (yksityiset sosiaalipalvelut)	
Aluehallintoviraston/Valviran luvan myöntämisaikajankohta (yksityiset ympärivuorokautista toimintaa harjoittavat yksiköt) Lupa myönnetty 6.10.2017 Muutospäätös 27.12.2019	
Palvelu, johon lupa on myönnetty Lastensuojelulaitos	

2 TOIMINTA-AJATUS, ARVOT JA TOIMINTAPERIAATTEET

Toiminta-ajatus

Napenda Oy tarjoaa lyhyt- ja pitkäkestoista sijaishuollon ympärivuorokautista hoitoa ja kasvatusta erilaisista kulttuuritaustoista oleville lapsille ja nuorille sekä kokonaisvaltaista palvelua lapsille ja heidän perheilleen. Tavoitteena on oman elämänhallinnan ja yhteisen elämänpolun löytyminen tukemalla ja auttamalla yksilöllisesti lasta ja perhettä löytämään omat voimavaransa omista lähtökohdistaan käsin.

Arvot ja toimintaperiaatteet

Meillä jokainen asiakas kohdataan yksilönä. Laadimme lapselle hoito- ja kasvatussuunnitelman sekä neuvottelemme sijoituksen tavoitteet yhdessä kunnan lastensuojelun sosiaalityöntekijän kanssa. Ammattitaitoinen työyhteisömme toimii sovittujen tavoitteiden mukaisesti. Perhetyö ja kulttuurisensitiivisyys ovat kiinteä osa työskentelyämme. Napendassa henkilökunta on koulutettu lastenkoti Napendan systeemisen perhetyön tekemisen malliin ja perhetyön tekemisestä vastaa ja sitä koordinoi lastenkodin henkilökunnasta nimetty perhetyön vastuutyöntekijä. Perhetyön vastuuhenkilö on käynyt muita laajemman koulutuksen systeemisen perhetyön tekemiseen.

Napendan kaikkea toimintaa ohjaavat yrityksen perusarvot: arvostus, kunnioitus ja oikeudenmukaisuus.

3 RISKINHALLINTA

Luettelo riskinhallinnan/omavalvonnan toimeenpanon ohjeista

- työvuorojen tehtävät
- säännöt ja käytännöt
- toimintaohje kuljettamisesta ja kiinnipitamisestä
- varhaisen tuen malli
- työhyvinvointisuunnitelma
- koulutussuunnitelma
- raportointi
- tietoturvaohje
- ohje asiakirjojen säilyttämisestä
- toimintaohje lapsen karkailutilanteessa
- keittiön omavalvonta
- tuholaiistorjunta
- käyttöohjeet
- rajoitukset ja niiden ohjeistukset
- lääkehoitosuunnitelma
- pelastussuunnitelma
- tulipalojen ennaltaehkäisyn ohje henkilökunnalle ja asiakkaille
- tapaturmien ennaltaehkäisyn ohje
- hätäilmoituksen tekemishoje
- hätäensiapu ohje
- Toiminta väkivaltatilanteessa ohje
- toiminta uhka- ja väkivaltatilanteessa ohje
- toiminta palohälytystilanteessa ohje
- toiminta vesivahinkotilanteessa ohje
- toiminta yleisessä vaaratilanteessa ohje
- toiminta sähkökatkostilanteesta ohje
- alkusammutusohje
- toimintaohje pommiuhkaustilanteessa
- turvallisuusviestinnän vuosisuunnitelma
- perehdytysuunnitelma
- poistumisturvallisuusselvitys

- työsuojelun toimintaohjelma
- Varautumissuunnitelma

Riskinhallinnan edellytyksenä on, että työyhteisössä on avoin ja turvallinen ilmapiiri, jossa sekä henkilöstö että lapset ja heidän läheisensä uskaltavat tuoda esille laatuun ja asiakasturvallisuuteen liittyviä epäkohtia.

Turvallinen ja avoin ilmapiiri luodaan seuraavasti:

- perheillä mahdollisuus tulla tutustumaan ja vierailemaan sekä saada tietoa lastenkodin käytännöistä
- perheet voivat tavata työntekijöitä myös ilman lasta, jolloin voidaan keskustella rauhassa aikuisten kesken
- asioiden puheeksi ottaminen kunnioittavasti ja arvostavasti sekä kulttuurisensitiivisesti
- työyhteisö tukee jäseniään
- esimiestyö palvelee työntekoa
- työt ja vastuut on selkeästi määritelty
- vuorovaikutus avointa ja tiedonkulku sujuvaa
- toimintaa arvioidaan ja kehitetään jatkuvasti

Riskinhallinnassa laatua ja asiakasturvallisuutta parannetaan tunnistamalla ennalta työvaiheet, joissa toiminnalle asetettujen vaatimusten ja tavoitteiden toteutuminen on vaarassa. Riskinhallintaan kuuluu suunnitelmallinen toiminta epäkohtien ja todettujen riskien poistamiseksi tai minimoimiseksi. Toteutuneet haittatapahtumat kirjataan ja raportoidaan ja niiden pohjalta hoidetaan tarvittavat jatkotoimenpiteet. Riskienkartoitus tehdään vuosittain yhdessä työyhteisön kanssa ja siitä huolehtii työsuojelupäällikkö.

Lastenkodille on nimetty työsuojelupäällikkö, jonka tehtävänä on huolehtia omavalvonnan ohjeistamisesta ja järjestämisestä sekä siitä, että työntekijöillä on riittävästi tietoa turvallisuusasioista. Toimitusjohtaja huolehtii, että toiminnan turvallisuuden varmistamiseen on osoitettu riittävästi resursseja. Lastenkodin johtaja yhdessä koko työyhteisön kanssa vastaa myönteisen asenneilmapiirin luomisesta ja epäkohtien ja turvallisuuskysymysten tietoon-saattamisesta ja käsittelystä. Kaikki työntekijät osallistuvat turvallisuustason ja riskien arviointiin ja turvallisuutta parantavien toimenpiteiden toteuttamiseen. Työsuojelupäällikkö on vastuussa turvallisuusasioista.

Riskinhallinta vaatii aktiivisia toimia koko työyhteisöltä:

- jatkuvaa havainnointia
- epäkohtien välitöntä esille tuomista
- epäkohtien korjaamiseen viipymättä ryhtymistä
- annettujen ohjeiden ja määräysten noudattaminen
- omasta ja toisten turvallisuudesta huolehtiminen
- työvälineiden asianmukainen käyttö

Riskien käsitteleminen

Työntekijää ohjeistetaan täyttämään uhka- ja vaaratilanelomake, jonka jokainen tilanteeseen joutunut täyttää viipymättä. Vakavassa uhka- tai väkivaltatilanteessa työntekijää ohjeistetaan soittamaan päivystäjälle. Lastenkodin johtaja keskusteleo uhka- ja vaaratilanteesta tilanteessa olleiden työntekijöiden kanssa. Lastenkodin johtaja arvioi yhdessä työryhmän kanssa, onko tapahtumalla vaikutusta hoitoon ja kasvatukseen ja järjestää tarvittaessa neuvottelun lapsen, läheisten ja lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa. Lisäksi vaaratilanteet käsitellään tarvittaessa työnohjauksessa ja työterveyshuollossa. Tarvittaessa tehdään rikosilmoitus.

Työyhteisö on ohjeistettu ilmoittamaan havaitsemistaan puutteista, vioista ja mahdollisista riskeistä työsuojelupäällikölle tai lastenkodin johtajalle. Työsuojelupäällikkö ryhtyy viipymättä toimenpiteisiin turvallisuusriskien korjaamiseksi ja varmistaa niiden loppuun saattamisen.

Korjaavat toimenpiteet

Lastenkodin johtaja, yhdessä yrityksen johdon kanssa, ryhtyy viipymättä korjaaviin toimiin riskien korjaamiseksi.

Työsuojelupäällikkö arvioi ilmi tulleiden puutteiden, vikojen ja riskien suuruuden ja toimenpiteiden kiireellisyyden. Hän aloittaa mahdollisten epäkohtien korjaamiseksi vaadittavat toimet viivyttämättä. Mikäli toimintatapoihin

tehdään muutoksia, niistä informoidaan koko henkilökuntaa varmistaen tiedonkulun katkeamattomuus sisäisten viestintäkanavien välityksellä.

Muutoksista tiedottaminen

Työyhteisölle tiedotetaan talon yhteisissä kokouksissa sekä kirjallisesti sisäisiä viestintäkanavia käyttäen. Muille yhteistyötahoille ilmoitetaan tarpeen mukaan. Lastenkodin johtaja vastaa siitä, että työyhteisö saa tarvittavan informaation selkeästi ja ajantasaisesti.

4 OMAVALVONTASUUNNITELMAN LAATIMINEN

Omaavonnan suunnittelusta vastaava henkilö

Lastenkodin johtaja Petteri Vähäpesola

Omaavonnan suunnittelusta ja seurannasta vastaavan henkilön yhteystiedot

Petteri Vähäpesola, petteri.vahapesola@napenda.fi p. 050 448 1902

Omaavontasuunnitelman seuranta

Omaavontasuunnitelma tarkistetaan ja päivitetään vuosittain. Omaavontasuunnitelma päivitetään myös, jos toiminnassa tapahtuu oleellisia muutoksia.

Omaavontasuunnitelman julkisuus

Omaavontasuunnitelma on luettavissa julkisesti Napenda Oy:n nettisivuilla. Omaavontasuunnitelma löytyy tulosteena työntekijöille suunnatusta lastenkodin perehdytyskansiossa, jonne jokainen työntekijä kuittaa sen luettuaan. Omaavontasuunnitelma on tulosteena myös lastenkodin kirjahyllyssä yleisissä tiloissa.

5 ASIAKKAAN ASEMA JA OIKEUDET

Palvelutarpeen arviointi

Lapsen sijoittava kunta vastaa palvelutarpeen arvioinnista, jonka perusteella sijoituksesta lastenkoti Napendaan päätetään. Ennen sijoitusta sijoittava sosiaalityöntekijä ja lastenkodin johtaja yhdessä arvioivat lapsen tarpeita ja lapsen sijoittamista lastenkoti Napendaan. Tiedot saatuaan lastenkodin johtaja käy keskustelua yrityksen johtoryhmän sekä lastenkodin henkilökunnan kanssa, jolloin varmistetaan kyky vastata lapsen tarpeisiin sekä lapsen istuvan nykyiseen asiakasprofiiliin.

Miten asiakas ja/tai hänen omaistensa ja läheisensä otetaan mukaan palvelutarpeen arviointiin?

Lasta kannustetaan osallistumaan kaikkiin häntä koskevien suunnitelmien tekemiseen. Lapsen ja läheisten toiveet huomioidaan lapsen hoitoon ja kasvatukseen liittyvissä asioissa lapsen parhaimman edun toteutumiseksi.

Hoito- ja kasvatussuunnitelma (LsL 30.5 §) ja sen toteutumisen seuranta

Lastensuojelun asiakkaana olevalle lapselle tehdään erillinen hoito- ja kasvatussuunnitelma, joka täydentää lastensuojelulain 30 §:n mukaista asiakassuunnitelmaa. Lastenkodin johtaja ja lapsen omaohjaajat vastaavat hoito- ja kasvatussuunnitelmasta, lisäksi koko työyhteisö vastaa sen toteuttamisesta ja arvioimisesta.

Lapsen hoito- ja kasvatussuunnitelmassa mainittujen tavoitteiden toteutumista arvioidaan päivittäisraportoinnin pohjalta tehtävissä kuukausiarvioinneissa, jotka omaohjaajat laativat ja käyvät lapsen kanssa läpi. Lapsen näkemys ja mielipide kirjataan kuukausiarvioihin.

Hoito- ja kasvatussuunnitelmaan merkittyjä tavoitteita ja niiden toteutumista arvioidaan säännöllisesti myös yhdessä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän, lapsen sekä läheisten kanssa ja suunnitelmaa päivitetään vähintään kaksi kertaa vuodessa.

Asiakkaan kohtelu

Itsemääräämisoikeuden vahvistaminen

Lastenkodin työryhmän tehtävänä on kunnioittaa ja vahvistaa asiakkaan itsemääräämisoikeutta ja tukea hänen osallistumistaan palvelujensa suunnitteluun ja toteuttamiseen. Lastenkoti Napendassa jokainen lapsi osallistuu omien asioidensa käsittelyyn oman ikä- ja kehitystasonsa mukaisesti. Lapsen muuttaessa lastenkotiin, omaohjaaja selvittää hänen oikeutensa ja velvollisuutensa ja ne ilmoitetaan hänelle myös kirjallisesti.

Lapsille järjestetään säännöllisesti lasten kokouksia, joissa he yhdessä työntekijöiden kanssa suunnittelevat lastenkodin yhteisiä toimintatapoja. Lapsen valinnanvapautta kunnioitetaan ja mielipiteet ja yksilölliset tarpeet huomioidaan päivittäisissä toiminnoissa. Lasta kohdellaan siten, että hänen ihmisarvoaan, vakaumustaan, kulttuuri-taustaansa ja yksityisyyttään kunnioitetaan. Lapsen ja läheisten toiveet kulttuuriin ja uskontoon liittyvissä asioissa otetaan huomioon arjessa. Lasta tuetaan ja hänelle mahdollistetaan oman uskonnon harjoittaminen niin, ettei lapsen etu vaarannu.

Lastenkodin jokapäiväisessä toiminnassa huomioidaan kulttuurilliset ja uskonnolliset ruokaan, vaatteisiin ja juhlapäiviin liittyvät asiat. Lapsella on lastenkodissa oma huone, jonka sisustamiseen hän saa itse vaikuttaa ja jonka yksityisyyttä kunnioitetaan. Lasta tuetaan mieleiseen harrastustoimintaan.

Lapsen sosiaalisia suhteita tuetaan ja lastenkodissa saa käydä vierailulla. Lasten yhteydenpitoa läheisiin tuetaan asiakassuunnitelman mukaisesti. Jokaisella lapsella on käytössään oma puhelin, jonka liittymästä lastenkoti vastaa. Lisäksi kaikille yhteisessä käytössä on yksikön puhelin, tabletti ja tietokone.

Itsemääräämisoikeuden toteutumisen kokemusta seurataan joka vuosi. Lapsi täyttää palautelomakkeen itsenäisesti tai omaohjaajan tuella. Palautteet käsitellään yhdessä työyhteisön kanssa ja tarvittaessa muutetaan toimintatapoja itsemääräämisoikeuden toteutumiseksi.

Itsemääräämisoikeuden rajoittamisen periaatteet ja käytännöt

Mistä rajoittamistoimenpiteisiin liittyvistä periaatteista yksikössä on sovittu?

Rajoitustoimenpiteitä voidaan kohdistaa vain kiireellisesti sijoitettuun, huostaanotettuun tai hallinto-oikeuden väliaikais määräyksellä sijoitettuun lapsen.

Lastensuojelulain (417/2007) mukaisten rajoitustoimenpiteiden keskeisenä tarkoituksena on varmistaa huostaanoton tarkoituksen toteuttaminen taikka lapsen tai toisen henkilön suojaaminen.

Rajoitustoimenpiteitä ei koskaan käytetä muuhun kuin kussakin rajoitussäännöksessä ilmenevään ja siinä hyväksytyyn tarkoitukseen. Rajoitusten käyttäminen esim. rangaistuksena on kiellettyä. Rajoitustoimenpiteet on toteutettava aina mahdollisimman turvallisesti ja lapsen ihmisarvoa kunnioittavasti lievintä mahdollista rajoitusta käytäen. Rajoitustoimenpiteen vaikutusta arvioidaan jatkuvasti ja rajoitustoimenpiteen käyttö lopetetaan välittömästi, kun se ei ole enää tarpeellista lapsen kasvun, kehityksen ja turvallisuuden takaamiseksi.

Asianosaisia rajoitustoimenpiteiden osalta ovat 12 vuotta täyttänyt lapsi ja hänen ja hänen huoltajansa. Ennen päätöksentekoa on asianosaisten mielipide selvitettävä. Mielipiteen selvittäminen voidaan joissakin tapauksissa jättää suorittamatta, jos se vaarantaa päätöksen tarkoituksen tai vaarantaisi esimerkiksi lapsen terveyden.

Rajoitustoimenpiteet on aina kirjattava lapsen päivittäisraporttiin ja kirjaamisen tulee sisältää toimenpiteen kuvauksen, perusteen ja kestoajan, toimenpiteestä päättäneen ja siihen osallistuneiden henkilöiden nimet. Raportista tulee myös selvittää, miten lapsen kanssa on asiaa käsitelty.

Rajoituspäätöksen voi tehdä lastenkodin johtaja ja ne työntekijät, jolle johtaja on delegoinut päätöksentekooikeuden. 30 vuorokautta kestävästä yhteydenpidon rajoittamisesta voi tehdä vain lastenkodin johtaja. Yli 30 vuorokautta kestävästä päätöksestä voi tehdä vain sosiaalityöntekijä.

Yksikössä on ohjaajien luettavana lastensuojelulain mukaisten rajoitustoimenpiteiden perusteet sekä ohjeistus rajoitustoimenpiteiden toteuttamisesta. Henkilökunnalle järjestetään koulutusta lastensuojelulain mukaisista rajoitustoimenpiteistä.

Asiakkaan asiallinen kohtelu

Omaavalvontasuunnitelmaan kirjataan, miten varmistetaan asiakkaiden asiallinen kohtelu ja miten menettellään, jos epäasiallista kohtelua havaitaan?

Lastenkoti Napendassa jokainen työntekijä perehdytetään lastenkodin ja työskentelyn perustan arvoihin. Jokainen lapsi kohdataan arvostavasti, kunnioittavasti ja oikeudenmukaisesti. Lastenkodin johtajan tehtävänä on varmistaa, että asiallinen kohtelu toteutuu jokaisen lapsen kohdalla. Mikäli epäasiallista kohtelua havaitaan tai lapsi tai hänen läheisensä siitä ilmoittavat, asiaan puututaan välittömästi ja selvitetään. Mikäli henkilökunta laiminlyö ammatillista käyttäytymistään, toimitaan yrityksen varoituskäytännön mukaisesti. Mikäli kyseessä on rikosepäily, tehdään asiasta aina ilmoitus poliisille.

Miten asiakkaan ja tarvittaessa hänen omaisensa tai läheisensä kanssa käsitellään asiakkaan kokema epäasiallinen kohtelu, haittatapahtuma tai vaaratilanne?

Mikäli lapsi kokee työntekijän taholta epäasiallista kohtelua, lastenkodin johtaja on yhteydessä vanhempiin, edustajaan tai edunvalvojaan ja lapsen asioista vastaavaan sosiaalityöntekijään. Lastenkodin johtaja käy tilanteen lapsen ja työntekijän kanssa, sen jälkeen lapselle ja työntekijälle mahdollistetaan asian käsittely. Mikäli toiminnassa on korjattavaa, se korjataan muuttamalla toimintatapoja. Mikäli lapsi kokee, että epäasiallinen kohtelu jatkuu, tai hän kokee epäasiallista kohtelua lastenkodin johtajan taholta, ohjataan hänet tekemään asiasta kirjallinen muistutus toimitusjohtajalle. Lasta neuvotaan saamaan apua sosiaalivastaavalta muistutuksen tekemiseen.

Asiakkaan osallisuus

Asiakkaiden ja omaisten osallistuminen yksikön laadun ja omaavalvonnan kehittämiseen

Lastenkodin toimintatapojen laadun toteutumista seurataan vuosittain täytettävällä palautelomakkeella. Lapsi ja lapsen läheiset täyttävät palautelomakkeen itsenäisesti tai omaohjaajan tuella ja tarvittaessa tulkin avulla. Palautteet käsitellään yhdessä työyhteisön kanssa ja tarvittaessa muutetaan toimintatapoja laadun kehittämiseksi. Suullinen palaute kirjataan myös ja käsitellään samalla tavalla. Lapselta, hänen läheisiltään ja lapsen asioista vastaavalta sosiaalityöntekijältä pyydetään myös aina sijoituksen päättyessä kirjallinen palaute.

Asiakkaan oikeusturva

Lastenkoti Napendassa lapselle, lapsen vanhemmalle, edustajalle tai edunvalvojalle annetaan viipymättä tieto päätöksistä tai rajoituksista, kerrotaan, miksi sellainen on tehty ja kerrotaan, miten niistä voi valittaa. Lapsen oikeutta olla yhteydessä sosiaalityöntekijäänsä tuetaan ja kannustetaan ottamaan itse yhteyttä.

Muistutuksen vastaanottaja

Lastenkodin johtaja Petteri Vähäpesola

Sosiaalivastaavan yhteystiedot sekä tiedot hänen tarjoamistaan palveluista

- neuvoo ja ohjaa sosiaalihuollon asiakaslain, potilaslain sekä varhaiskasvatustilain soveltamiseen liittyvissä asioissa
- neuvoo ja tarvittaessa avustaa asiakasta, potilasta tai tämän laillista edustajaa muistutuksen tekemisessä
- neuvoo miten kantelu, oikaisuvaatimus, valitus, vahingonkorvausvaatimus, potilas- tai lääkevahinkoa koskeva korvausvaatimus tai muu asiakkaan tai potilaan terveydenhuollon, sosiaalihuollon tai varhaiskasvatuksen oikeusturvaan liittyvä asia voidaan panna vireille toimivaltaisessa viranomaisessa
- tiedottaa asiakkaan ja potilaan oikeuksista
- kokoaa tietoa asiakkaiden ja potilaiden yhteydenotoista sekä seuraa asiakkaiden ja potilaiden oikeuksien ja aseman kehitystä
- toimii muutenkin asiakkaan ja potilaan oikeuksien edistämiseksi ja toteuttamiseksi.

HELSINKI:

Sosiaali- ja potilasasiavastaavan neuvonta

Avoimna ma-to 09-11
puh. +358 9 310 43355

OMA HÄME

Sosiaaliasiavastaavan takaisinsoittopalvelu
Maanantai - Torstai 08:00 - 12:00
puh. +358 36293210
Numeroon ei voi soittaa eikä laittaa multimediamviestejä

puh. +358 4573976397
Normaalit aukioloajat

KEUSOTE:

Susanna Honkala p. 040 807 4756
Maanantaisin 12.30–15.00
Tiistaisin ja keskiviikkoisin 8.30–12.00
torstaisin 9.00–15.00

VAKEHYVA

Miikkael Liukkonen
Puh. 0941910230
Sähköposti: miikkael.liukkonen@vakehyva.fi

Clarissa Kinnunen
Puh. 040 775 5720
Sähköposti: clarissa.kinnunen@vakehyva.fi

Sosiaali- ja potilasvastaavat ovat tavoitettavissa
Maanantai ja tiistai 12.00-15.00
Keskiviikkoisin ja torstaisin 9.00-15.00
Huom! Puhelinaikoja ei ole perjantaisin tai juhlapyhien aattoina.

Soittoaikojen ulkopuolella voit jättää soittopyynnön tai olla yhteydessä sähköpostitse:
sosiaaliasiavastaava@vakehyva.fi
Sosiaali- ja potilasasiavastaavien henkilökohtaiset sähköpostit: etunimi.sukunimi@vakehyva.fi

Kuluttajaneuvonnan yhteystiedot sekä tiedot sitä kautta saaduista palveluista

029 553 6901 – sovitteluapua yrityksen ja kuluttajan välisissä riita-asioissa

Miten yksikön toimintaa koskevat muistutukset, kantelu- ja muut valvontapäätökset käsitellään ja huomioidaan toiminnan kehittämisessä?

Päätökset käsitellään johtoryhmässä ja yksikön toimintaa koskevien asiakirjojen perusteella aloitetaan viipymättä korjaavat toimenpiteet toiminnan laadun ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. Korjaavat toimenpiteet annetaan tietoon muistutuksen antajalle.

Lastenkodista tehtyyn kanteluun vastaa yrityksen toimitusjohtaja ja hallitus. Kantelusta, sen käsittelystä ja siitä saadusta ratkaisusta tiedotetaan sijaintikunnan johtavaa viranhaltijaa.

6 PALVELUN SISÄLLÖN OMAVALVONTA

Hyvinvointia, kuntoutumista ja kasvua tukeva toiminta

Lastenkodin ohjaajat tekevät lapsen kanssa aina lapsen ikä- ja kehitystaso huomioiden tavoitteellista ohjaustyötä, jossa lapsen kanssa keskustelemalla ja yhdessä suunnittelemalla rakennetaan elämänhallintaa ja psyykkistä hyvinvointia tukevia toimintatapoja. Jokaiselle lapselle tehdään ikä- ja kehitystaso sekä lapsen erityistarpeet huomioiden, omat yksilölliset päiväohjelmat arjen sujumisen tueksi. Lastenkodissa arki on suunnitelmallisesti aikuisjohtoista ja hyvin ennakoitua ja strukturoitua. Jokainen lapsi osallistuu kykyjensä mukaan päivittäisiin kodin arkitoimintoihin ikä- ja kehitystaso huomioiden.

Suunnitelmallinen ohjaustyö noudattaa aina lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa sovittuja tavoitteita sekä lastenkodin yleisiä arvoja ja periaatteita.

Lasten ja nuorten liikunta- ja harrastustoiminnan toteutuminen

Jokaiselle lapselle tarjotaan mahdollisuus mielekkääseen harrastustoimintaan, jonka tavoitteena on tukea hänen kasvuaan ja kehitystään.

Lisäksi lastenkodissa järjestetään yhteistä toimintaa ja retkiä. Lapset osallistuvat yhdessä työntekijöiden kanssa vapaa-ajan suunnitteluun. Vapaa-ajan toiminta pyritään järjestämään siten, että edistetään terveellisiä elämäntapoja.

Miten asiakkaiden toimintakykyä, hyvinvointia ja kuntouttavaa toimintaa koskevien tavoitteiden toteutumista seurataan?

Päivittäisraportoinnin avulla jokaisesta vuorosta kirjataan lapsen kuulumiset ja päivän aktiviteetit. Päivittäisraportoinnin avulla kootaan kuukausittainen arvio lapsen voinnista ja tavoitteiden toteutumisesta. Hoito- ja kasvatussuunnitelmaneeuvotteluissa arvioidaan tavoitteiden toteutumista.

Ravitsemus

Miten yksikön omavalvonnassa seurataan asiakkaiden riittävää ravinnon ja nesteen saantia sekä ravitsemuksen tasoa?

Lastenkodissa huolehditaan lasten säännöllisestä, terveellisestä ja monipuolisesta ruokailusta. Lastenkodissa on säännölliset ruoka-ajat. Kaikki tarjottavat ruoat valmistetaan itse lastenkodissa. Ruokailuissa huomioidaan mahdolliset ruokavaliorajoitukset.

Lasten ruokailukäyttäytymistä seurataan tarvittaessa ja kirjataan päivittäisraportteihin, mikäli on olennainen tieto. Tarvittaessa henkilökunta puuttuu ruokailukäyttäytymiseen ja ohjaavat sitä oikeaan suuntaan.

Hygieniakäytännöt

Henkilökunta huolehtii päivittäisestä ylläpitosiivouksesta yhdessä lasten kanssa. Lasten yksilökohtaisissa päiväohjelmissa on määritetty ikä- ja kehitystasonmukaisesti henkilökohtaisen hygienian huolehtiminen kuten peseytyminen ja likaisten vaatteiden pyykkääminen.

Lastenkodissa käy siistijä kerran viikossa tekemässä perussiivouksen yleisiin tiloihin sekä wc ja suihkutiloihin. Ohjaajat seuraavat yksikön hygieniakäytäntöjä ohjeiden mukaisesti.

Epidemiatilanteessa toimitaan terveydenhuollon sekä Helsingin kaupungin hoitosuosituksen mukaisesti laadittujen sisäisten ohjeiden mukaisesti.

Yksikössä on ympäristö- ja terveysomavalvontasuunnitelma, keittiön omavalvontasuunnitelma sekä siivoussuunnitelma.

Terveyden- ja sairaanhoito

Miten yksikössä varmistetaan asiakkaiden hammashoitoa, kiireetöntä sairaanhoitoa, kiireellistä sairaanhoitoa ja äkillistä kuolemantapausta koskevien ohjeiden noudattaminen?

Työntekijät perehdytetään terveyspalveluiden käyttämiseen. Lastenkodin johtaja valvoo, että ohjeita noudatetaan.

Miten pitkäaikaissairaiden asiakkaiden terveyttä edistetään ja seurataan?

Lapsen kanssa toimitaan terveydenhuollon ohjeiden mukaisesti ja rakennetaan päiväohjelma tukemaan lapsen terveyttä. Seuranta tehdään päivittäin asiakastietojärjestelmän päivittäisraportointiin.

Kuka yksikössä vastaa asiakkaiden terveyden- ja sairaanhoidosta?

Lapsen omat lääkäri-/hoitokontaktit. Lastenkodin henkilökunta huolehtii lapsen saavan tarvitsemansa terveydenhuollon palvelut.

Lääkehoito

Miten toimintayksikön lääkehoitosuunnitelmaa seurataan ja päivitetään?

Lääkehoitosuunnitelman sisältöä arvioidaan ja päivitetään vuosittain sekä aina toiminnan muuttuessa.

Kuka yksikössä vastaa lääkehoidosta?

Yksikön lääkehoidosta vastaava sairaanhoitaja Miro Merranmaa

Yhteistyö eri toimijoiden kanssa

Miten yhteistyö ja tiedonkulku asiakkaan palvelukokonaisuuteen kuuluvien muiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajien kanssa toteutetaan?

Omaohjaajat huolehtivat yhdessä muun työyhteisön kanssa, että yhteistyö eri tahoihin toimii ja on ajanmukaista. Lastenkodista ollaan matalalla kynnyksellä yhteydessä lapsen sosiaali- ja terveydenhuoltoon toteuttaviin tahoihin. Ohjaajat osallistuvat lapsen verkoston järjestämiin neuvotteluihin tiedonkulun turvaamiseksi.

7 ASIAKASTURVALLISUUS

Yhteistyö turvallisuudesta vastaavien viranomaisten ja toimijoiden kanssa

Työsuojelupäällikkö pitää turvallisuuteen liittyvää aineistoa ja kalustoa ajan tasalla, huolehtii määräaikaistarkastuksista sekä yhteydenpidosta turvallisuusviranomaisiin. Henkilökunnalle ja lapsille järjestetään säännöllisesti palo- ja pelastusharjoituksia.

Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijä valvoo osaltaan sijaishuollon toteutumista. Sosiaalityöntekijöiden kanssa keskustellaan lapsen tarpeista ja tilanteesta sekä ilmoitetaan aina muutoksista lapsen voinnissa. Kuntien viranomaisten sekä aluehallintaviraston kanssa tehdään yhteistyötä tarkastuskäyntien yhteydessä ja kehitetään toimintaa annetun palautteen mukaisesti.

Henkilöstöresurssia arvioidaan jatkuvasti suhteessa lasten yksilöllisen tuen ja ohjauksen tarpeisiin. Henkilöstöresursointiin tehdään muutoksia tarpeen vaatiessa välittömästi. Henkilöstön riittävää resursointia seurataan vahvuuslaskuria käyttäen.

Lapsilta tullut turvallisuuden kokemiseen liittyvä palaute viedään lastenkodin johtajan tietoon, jonka jälkeen asia käsitellään ja tehdään mahdollisesti tarvittavat korjaavat muutokset toimintatapoihin. Lapsille pyritään luomaan lastenkoti Napendassa mahdollisimman turvallinen ja ennakoitava arki.

Henkilöstö

Mikä on yksikön hoito- ja hoivahenkilöstön määrä ja rakenne?

Yksikössä työskentelee moniammatillinen, lastensuojelulain mukainen määrä alalle soveltuvia työntekijöitä. Lastenkoti Napendassa on 8 vakituista työntekijää, lastenkodin johtaja ja 7 ohjaajaa, joista kaikki ovat hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä.

Mitkä ovat yksikön sijaisten käytön periaatteet?

Määräaikaisia sijaista käytetään tilapäisten poissaolojen suunnitelmallisessa paikkaamisessa kuten perhevapaat, vuosilomat ja muut pitkittyneet ennalta tiedetyt poissaolot. Lyhytaikaisia sijaista käytetään tarvittaessa vakituisten henkilöstön yllättäviä poissaoloja paikkaamaan ja lisäresurssina.

Kaikki sijaiset on haastateltu ja heidät on todettu soveltuviksi tehtävään. Käytettävät sijaiset on perehdytetty lastenkodin toimintaan erillisen perehdytysuunnitelman mukaisesti ja heiltä on tarkistettu rikosrekisteriotteet.

Miten henkilöstövoimavarojen riittävyys varmistetaan?

Lastenkodin johtaja pitää huolen henkilöstön riittävästä määrästä, lisäkoulutuksesta ja jaksamisesta. Työyhteisölle järjestetään säännöllinen työnohjaus työssäjaksamista tukemaan.

Napenda Oy:llä on käytössä varhaisen puuttumisen malli sekä henkilökunnan työhyvinvointisuunnitelma.

Henkilöstön rekrytointin periaatteet

Henkilöstön rekrytoinnista vastaa lastenkodin johtaja ilmoittamalla avoimesta paikasta pääsääntöisesti Duunitori - sivulla. Hakemuksiin pyydetään liittämään CV, mistä ilmenee hakijan koulutus ja työkokemus.

Mahdollisessa haastattelutilanteessa käydään läpi hakijan koulutushistoria ja työhistoria sekä kartoitetaan hänen osaamistaan ja soveltuvuuttaan työyhteisön jäseneksi. Haastattelutilanteisiin voidaan ottaa myös lapsia mukaan. Todistukset tarkistetaan aina ennen työsuhteen solmimista. Tehtävään valittu työntekijä allekirjoittaa työsopimuksen ja aloittaa koeajan, jonka pituus ja ehdot noudattavat yksityisen sosiaalialan työehtosopimusta. Lisäksi kaikille vakituisille työntekijöille tehdään työterveystarkastus, jossa heidät todetaan työhön soveltuviksi.

Kuvaus henkilöstön perehdyttämisestä ja täydennyskoulutuksesta

Lastenkodin johtaja vastaa työntekijöiden perehdyttämisestä. Perehdytystä tarvitaan aina työntekijän aloittaessa työskentely lastenkodissa, palatessa työhön pitkän poissaolon jälkeen, työnkuvan muuttuessa tai työssä tapahtuvien muutoksien jälkeen. Lastenkodissa on käytössä kirjallinen perehdytysuunnitelma riittävän perehdytyksen varmistamiseksi.

Henkilökunnalle on tehty koulutussuunnitelma, joka päivitetään vuosittain. Koulutussuunnitelmasta voidaan poiketa tarpeen vaatiessa. Täydennyskoulutus on suunnitelmallista ja on keskeinen ammattitaidon ylläpitämisen ja henkilöstön ammatillisen kehittämisen sekä työkyvyn ylläpitämisen väline. Täydennyskoulutuksella ylläpidetään ja kehitetään henkilöstön ammatillista osaamista, työmotivaatiota sekä kohdennetaan osaaminen yksikön toimintaa ja tarpeita vastaavaksi.

Miten henkilökunnan velvollisuus tehdä ilmoitus asiakkaan palveluun liittyvistä epäkohdista tai niiden uhistä on järjestetty ja miten epäkohtailmoitukset käsitellään sekä tiedot siitä, miten korjaavat toimenpiteet toteutetaan yksikön omavalvonnassa.

Henkilöstön velvollisuus on ilmoittaa viipymättä havaitsemansa epäkohdat lastenkodin johtajalle. Epäkohdan liittyessä lastenkodin johtajaan ilmoitetaan asiasta Napenda Oy:n toimitusjohtajalle. Johto käsittelee tietoonsa tulleet tapaukset ja tiedottaa henkilöstöä ja tarvittaessa asiakkaita korjaavista toimenpiteistä. Ilmoituksen tehneeseen henkilöön ei saa kohdistaa kielteisiä vastatoimia tehdyn ilmoituksen seurauksena. Kielteisiä vastatoimia voisivat olla esimerkiksi työsuhteen päättäminen, työsuhteen ehtojen heikentäminen tai muu epäasiallinen kohtelu.

Palveluntuottajalla on ilmoitusvelvollisuus palvelunjärjestäjälle ja valvontaviranomaiselle:

- Palveluntuottajan omassa tai alihankkijan toiminnassa ilmenneet asiakas- ja potilasturvallisuutta olennaisesti vaarantavat epäkohdat
- asiakas- ja potilasturvallisuutta vakavasti vaarantaneet tapahtumat, vahingot tai vaaratilanteet tms. joita palveluntuottaja ei ole kyennyt tai ei kykene korjaamaan omavalvonnallisin toimin

Palvelunjärjestäjä henkilöstöön kuuluvan tai vastaavissa tehtävissä toimeksiantosuhteessa tai alihankkijana toimivan henkilön on ilmoitettava viipymättä palveluyksikön vastuuhenkilölle tai muulle toiminnan valvonnasta vastaavalle henkilölle, jos hän tehtävissään huomaa tai saa tietoonsa epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan asiakkaan tai potilaan sosiaali- tai terveydenhuollon toteuttamisessa taikka muun lainvastaisuuden.

Muutokset toimintatapoihin tehdään ja toimeenpannaan viipymättä epäkohdan ilmi tullessa. Henkilökuntaa tiedotetaan sisäisiä viestintäkanavia pitkin sekä vanhat ohjeistukset korvataan uusilla. Muutoksista tiedotetaan myös sosiaalityöntekijää ja läheisiä tarpeen vaatiessa.

Miten henkilökunnan täydennyskoulutus järjestetään?

- Ulkopuolisen koulutusjärjestäjän suunnittelemasta ja organisoimasta koulutuksesta
- Ulkopuolisten koulutusjärjestäjien Webinaareista – Kaikilla vakituiset työntekijät saavat käyttöönsä tunnukset Skhole-koulutuspalveluun.
- Napenda Oy:n sisäisesti suunnittelemasta ja organisoimasta koulutuksesta

Toimitilat

Tilojen käytön periaatteet

Jokaisella lapsella on oma huone, jossa heille taataan riittävä yksityisyys. Muut tilat ovat yhteisiä, kodinomaisia tiloja, joissa kaikilla on oikeus oleskella rauhallisesti yhteisesti sovittujen sääntöjen mukaan toimien. Ohjaajien vastuulla on ylläpitää jatkuvaa valvontaa niin, että jokainen saa oleskella yhteisissä tiloissa sekä saa mahdollisuuden myös vetäytyä omiin oloihinsa niin halutessaan.

Lapsella on mahdollisuus vaikuttaa oman huoneensa sisustukseen. Oman huoneen sisustamista tehdään oma-ohjaajien kanssa yhdessä. Mikäli lapsi on pois lastenkodista, hänen huoneensa ovi lukitaan, eikä huonetta käytetä muuhun tarkoitukseen.

Miten yksikön siivous ja pyykkihuolto on järjestetty?

Lapsi osallistuu oman huoneensa viikoittaiseen siivoukseen ikä- ja kehitystasonsa huomioiden. Yhteisten tilojen päivittäisestä siisteydestä päävastuu on lastenkodin ohjaajilla sekä kerran viikossa siivouksen suorittavalla siistijällä. Lapsilla on viikoittain vaihtuva päivätehtävä, jolla ylläpidetään yleistä siisteyttä lastenkodissa. Jätteet vietään jäteastioihin ulos päivittäin. Kierrätämme pahvin, paperin, biojätteen, metallin ja lasin.

Jokaisella lapsella on omassa huoneessaan pyykkikori, johon hän kerää likapyykkinsä. Lapsi huolehtii pyykistään toimintakykynsä mukaan joko itsenäisesti tai ohjaajan kanssa. Talon yhteiset, yleiset pyykit säilytetään niille erikseen varatuissa tiloissa, likapyykit pesukoneen luona olevissa likapyykkikoreissa ja puhtaat vaatehuoneessa ja liinavaatekaapissa.

Teknologiset ratkaisut

Kiinteistössä ei ole kameravalvontaa.

Yksikössä on käytössä turvapuhelinpainike, jota painettaessa kaiutinpuhelu hätäkeskukseen avautuu välittömästi. Työsuojelupäällikkö on vastuussa turvallisuuspainikkeen toimivuudesta ja sen säännöllisestä tarkastamisesta.

Lisäksi ohjaajilla on mahdollisuus soittaa lastenkodin päivystäjän puhelimeen 24/7.

Terveydenhuollon laitteet ja tarvikkeet

Yksikössä on käytössä verenpainemittari terveydenhuollon ohjeistusten mukaisesti tehtävien mittausten suorittamiseen.

8 ASIAKAS JA POTILASTIETOJEN KÄSITTELY

Miten huolehditaan henkilöstön ja harjoittelijoiden henkilötietojen käsittelyyn ja tietoturvaan liittyvästä perehdytyksestä ja täydennyskoulutuksesta?

Kaikki lastenkodin työntekijät ja harjoittelijat allekirjoittavat salassapitosopimuksen ennen työn tai harjoittelun aloittamista. Työntekijä ja harjoittelija perehdytetään lastenkodin tietosuojakäytäntöihin sekä henkilötietojen käsittelyyn.

Lapsen tietoja käsittelevät vain ne, joiden työtehtävien kannalta se on välttämätöntä ja jotka ovat allekirjoittaneet salassapitositoumuksen. Henkilötietojen käsittely ja tietoturva on osana lastenkodin perehdytystä, johon kuuluu tietosuojasuunnitelma. Jokaisella on velvollisuus tuoda esiin, jos tarvitsee lisätietoa ja koulutusta henkilötietojen käsittelyyn tai tietoturvaan.

Missä yksikkönne rekisteriseloste tai tietosuojaseloste on julkisesti nähtävissä? Jos yksikölle on laadittu vain rekisteriseloste, miten asiakasta informoidaan tietojen käsittelyyn liittyvistä kysymyksistä?

Lapsen sijoittava kunta on tietosuoja-asetuksen ja henkilötietolain (5.12.2018/1050) mukaisten henkilötietojen rekisterinpitäjä ja vastaa näiden tietojen käsittelystä. Lastenkoti Napenda on tietosuoja-asetuksessa tarkoitettu henkilötietojen käsittelijä. Lastenkoti Napendassa tietoja saa käsitellä vain kunnan toimeksiannosta, vain siinä määrin kuin se on palvelun tuottamiseksi tarpeen ja vain siihen saakka, kunnes lapsen sijoitus päättyy. Tietoja ei saa käyttää muuhun tarkoitukseen. Tietoja säilytetään vain määräajan, lapsen sijoituksen alusta sijoituksen päättymiseen, jonka jälkeen kaikki lapsen tiedot hävitetään lastenkodissa ja toimitetaan sijoittavan kunnan arkistoitavaksi.

Tietosuojaselosteet on luettavissa Napenda Oy:n verkkosivuilla.

Tietosuojavastaavien nimet ja yhteystiedot

Petteri Vähäpesola, petteri.vahapesola@napenda.fi

9 YHTEENVETO KEHITTÄMISSUUNNITELMASTA

Asiakkailta, henkilökunnalta ja riskinhallinnan kautta saadut kehittämistarpeet ja aikataulu korjaavien toimenpiteiden toteuttamisesta.

Palautteen ja riskinhallinnan kautta saadut kehittämistarpeet käsitellään ja korjaavat toimenpiteet aloitetaan viipymättä.

10 OMAVALVONTASUUNNITELMAN SEURANTA

Omavalvontasuunnitelman hyväksyy ja vahvistaa toimintayksikön vastaava johtaja.

Paikka ja päiväys

Petteri Vähäpesola

Helsinki 14.3.2024

11. HYVÄN KOHTELUN SUUNNITELMA LASTENKOTI NAPENDA

Suunnitelman tekeminen ja tarkistaminen lastenkoti Napendassa

Lastenkoti Napendan hyvän kohtelun suunnitelman tekemiseen on osallistunut henkilökunnan lisäksi kaikki lastenkoti Napendaan sijoitetut lapset. Suunnitelma tarkistetaan ja siihen tehdään tarvittavat päivitykset vuosittain. Tarkistamiseen ja päivittämiseen osallistuvat lastenkodin henkilökunnan lisäksi aina myös tarkistushetkellä lastenkotiin sijoitetut lapset. Lastenkoti Napendan hyvän kohtelun suunnitelma on tehty osaksi omavalvontasuunnitelmaa.

Lastenkoti Napendaan on tehty näkyvä hyvänkohtelusuunnitelma yhdessä sijoitettujen lasten kanssa 1/2024. Hyvän kohtelun suunnitelma on tehty huoneentaulu tyylisesti lastenkodin yleisiin tiloihin. Jokainen lapsi on saanut tuoda huoneentauluun näkyväksi oman toiveensa ja ajatuksensa hyvän kohtelun toteutumisesta ja konkreettisia esimerkkejä siitä, mitä kokee hyväksi kohteluksi.

Lastenkoti Napendan toimenpiteet lasten ikätasaisen itsemääräämisoikeuden vahvistamiseksi, tukemiseksi ja ylläpitämiseksi

Lastenkoti Napendan yksi tärkeimmistä arvoista on kunnioitus. Se tarkoittaa, että henkilökunta on aidosti kiinnostunut lapsen kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista sisältäen lapsen omat toiveet ja näkemykset omien asioidensa hoitamisesta. Lasta kuullaan aina ikätaso huomioiden häntä koskevassa päätöksenteossa.

Lastenkoti Napendassa huomioidaan jokaisen lapsen oma kulttuuritausta, uskonto ja erikoisruokavalio. Napendassa vietetään ja annetaan mahdollisuus viettää eri uskontoihin kuuluvia juhlapäiviä. Omaa kulttuuria ja omia tapoja kannustetaan tuomaan esiin ja muistutellaan omista juurista ja sen merkityksellisyydestä. Jokaisen ruokavaliota rajoituksineen kunnioitetaan ja käytetyt raaka-aineet hankitaan sellaisina, että ne kaikille sopivat. Jokaista lasta tuetaan oman identiteettinsä luomiseen ja annetaan mahdollisuus toteuttaa itseään sellaisena, kun jokainen itsensä kokee. Ketään ei tuomita ja kaikki saavat olla sellaisia kuin yksilöllisesti ovat.

Lastenkoti Napendassa järjestetään säännöllisesti lapsille oma kokous, jossa käydään läpi lasten omia toiveita, ajatuksia ja mielipiteitä koskien talon käytäntöjä sekä sääntöjä. Lasten kokous, jossa saa tuoda esille omat näkemyksensä toimintatavoista, toimii yhteisenä forumina kaikille lastenkoti Napendaan sijoitetuille lapsille. Lisäksi ennen jokaista henkilökunnan kokousta, jossa käsitellään lapsen asioita, jokaiselle lapselle annetaan mahdollisuus tuoda toiveensa, ajatuksensa ja näkemyksensä kokoukseen. Tehdyt päätökset tuodaan jälleen lasten kokouksessa kaikkien yhteiseen tietoon. Lisäksi lapsilla on mahdollisuus koska tahansa keskustella itseään koskevista asioista henkilökuntaan kuuluvan ohjaajan, omaohjaajan tai lastenkodin johtajan kanssa.

Itsemääräämisoikeutta kunnioitetaan ja ylläpidetään myös henkilökohtaisilla keskusteluilla lastenkoti Napendaan sijoitettujen lasten kanssa. Tällöin lasta kuullaan sekä häntä muistutetaan omista oikeuksistaan ikätaso huomioiden. Lasta koskevissa päätöksissä lähtökohta on, että lapsi on itse mukana sopimassa itseään koskevista asioista ja päätöksenteossa, jolloin myös lapsi sitoutuu noudattamaan itse sopimiaan rajoja.

Välittömästi sijoituksen alussa lapsen kanssa käydään läpi hänen oikeutensa sekä selvitetään hänelle toimintaprosessit erilaisten valitus tai palautteenantotilanteiden osalta. Lapsia kannustetaan ottamaan osaa omien asioidensa käsittelyyn, kannustetaan osallistumaan itseään koskeviin eri verkostojen neuvotteluihin ja muistutetaan säännöllisesti omista oikeuksistaan sijaishuollossa. Jokainen lapsi saa sijoituksen alussa lastenkodin oman infolehtisen, johon on koottu kaikki hänelle tärkeät yhteystiedot, osoitteet, nimet ja muita käytännön ohjeita kuinka Napendassa toimitaan.

Asioista keskusteltaessa käytetään aina tarpeen vaatiessa tulkkia väärinymmärrysten välttämiseksi sekä varmistumiseksi siitä, että asiat tulevat ymmärretyksi.

Lastenkoti Napendan toimenpiteet hyvästä hoidosta, kasvatuksesta sekä lapsen ikään ja kehitystasoon nähden tarpeellisesta valvonnasta ja huolenpidosta, joiden avulla sijaishuolto toteutetaan ensisijaisesti ilman lastensuojelulain 11 luvussa tarkoitettuja rajoituksia

Lastenkoti Napendassa jokaiselle lapselle tehdään yhdessä lapsen kanssa sopien ikätason ja tarpeiden mukaiset päiväohjelmat aikatauluineen. Lastenkodissa on huolehdittu riittävästä henkilöstöresurssista, jolloin lapselle taataan riittävä valvonta ja huolenpito. Lapsen kasvun yksi perusedellytyksistä on turvallinen kasvuympäristö, joka luodaan aidolla välittämällä, huolenpidolla sekä rajojen asettamisella.

Lastenkoti Napendassa erimielisyyksiä ratkotaan aina ensisijaisesti keskustelemalla sekä miettien vaihtoehtoisia toimintamalleja ja sopimuksia tilanteiden ratkaisemiseksi. Lastenkodissa pidetään huolta tärkeiden päivittäisten ruutiinien toteuttamisesta sekä ennakoitavasta arjesta.

Rajoitustoimenpiteiden käyttö lastenkoti Napendassa on aina viimeinen mahdollinen keino lapselle haitallisen toiminnan katkaisemiseksi. Rajoitustoimenpiteitä käytetään vain tarpeellisen ajan, eikä niitä käytetä rangaistustarkoituksena. Rajoitustoimenpiteiden käyttö lopetetaan välittömästi, kun akuutti tilanne sen sallii. Rajoitustoimenpidettä miettiessä käytetään aina lievintä mahdollista rajoitustoimenpidettä tilanteet ratkaisemiseksi.

Jokaisen lapsen kanssa käydään kasvatuksellisia keskusteluja, joissa käsitellään syy-seuraussuhteita, ja sovitaan toimintamallit tilanteissa, joissa käytöstä joudutaan rajaamaan. Kaikki toiminta on ennakoitavaa ja lapsi on tietoinen menettelytavoista jo ennen kuin toimenpiteisiin ryhdytään. Lasten kanssa käydään ennakoivia keskusteluita myös yleisellä tasolla erilaisista rajoituspäätöksistä ja tilanteista, jolloin niiden käyttöä voitaisiin perustellusti joutua harkitsemaan.

Lastenkoti Napendassa oikeus rajoituspäätöksen tekemiseen on johtajan lisäksi vain riittävän koulutuksen ja kokemuksen omaavalla henkilökunnalla.

Positiiviset kokemukset yhteisestä keskustelusta ja toimintamalleista yhdessä sopimisesta on osoittautunut toimivaksi ratkaisuksi, jolloin tarvetta rajoituspäätöksille on todella harvoin. Jokaista rajoituspäätöstä tehdessä tulee tilanteen vaatiman rajoituspäätöksen lisäksi harkita vaikutus lapsen kasvuun ja kehityksen turvaamiseen sekä rajoituspäätöksen mahdollinen vaikutus lapsen parhaan edun toteutumiseksi.

Miten lastenkoti Napendassa huolehditaan rajoitusten käytön yhteydessä kaikkien yksikössä olevien lasten turvallisuudesta

Tilanteessa, jossa rajoitustoimenpiteen käyttäminen on välttämätöntä, yksikön henkilöstöresurssi arvioidaan tapauskohtaisesti uudestaan ja tarvittaessa vahvistetaan lisäresursseilla. Lasten kanssa keskustellaan mahdollisista lastensuojelulain mukaisista rajoituspäätöksistä ja niiden toteuttamistavoista, jolloin lapset ovat tietoisia eri toimintamalleista. Keskusteluissa käydään läpi toimintatapoja ja keinoja, jolloin tilanne saadaan kaikille mahdollisimman turvallisiksi ja ennakoitavaksi. Mikäli lapsi kokee turvattomuutta rajoituspäätöksen käyttämisen aikana, arvioidaan rajoituspäätöksen toteuttamista uudelleen.

Mahdollisen rajoituspäätöksen aikana lasten kanssa keskustellaan myös säännöllisesti siitä, miten kokevat tilanteen ja tarvitsevatko erityisiä toimenpiteitä. Henkilökunta arvioi jatkuvasti rajoitustoimenpiteiden toteuttamista ja tarvittavat korjaavat toimenpiteet tehdään viipymättä.

Mikäli tarvittava rajoitustoimenpide vaarantaa lapsen tai lastenkodin turvallisuutta tai uhkaa terveyttä tai rajoituspäätöksellä ei saavuteta toivottua tavoitetta, ei rajoituspäätökseen ryhdytä. Kaikkia rajoitustoimenpiteitä käytetään ainoastaan suunnitelmallisesti.

Miten palvelujen tai hoidon toteuttamiseen osallistuvien henkilöiden ja muiden toimintayksikössä työskentelevien tai oleskelevien turvallisuudesta huolehditaan rajoitusten käytön yhteydessä ja muissa tilanteissa, joissa heihin saattaa kohdistua väkivallan uhkaa

Lastenkodin henkilökunnan turvallisuudesta huolehditaan ammattitaitoisella henkilökunnalla, riittävällä koulutuksella, sisäillä ohjeilla uhka- ja vaaratilanteisiin, henkilöstöresursseilla sekä teknisin turvavälinein esim. hälytysnapilla, jolla saa yhteyden hätätilanteessa lastenkodin johtajaan. Lisäksi lastenkodilla on päivystäjä tavoitettavissa 24/7.

Rajoituspäätökset toteutetaan aina suunnitelmallisesti ennakoiden, jolloin henkilökunnan kanssa käydään läpi toimintamallit, mahdolliset uhka- ja vaaratilanteet sekä niissä toimiminen. Henkilökunta ja lastenkodin johtaja arvioivat jatkuvasti rajoituspäätösten toteutusta ja tarvittavat korjaavat toimenpiteet tehdään välittömästi.

Kaikista uhka- ja vaaratilanteista tehdään kirjallinen ilmoitus, joka käsitellään yhdessä työntekijän ja lastenkodin johtajan kanssa. Mahdolliset korjaavat toimenpiteet, ohjeistukset ja muut ennalta ehkäisevät keinot tehdään välittömästi

Lastensuojelulain mukaisten rajoitusten käyttäminen on aina viimeinen vaihtoehto kasvua, kehitystä tai terveyttä uhkaavissa tilanteissa. Rajoitustoimet toteutetaan aina ennakoiden ja suunnitelmallisesti. Rajoituspäätöksiä ei missään tilanteessa käytetä rangaistuskeinona, rajoitukselle on oltava aina lainmukainen riittävä peruste, selkeä syy ja tavoite, miksi rajoitusta joudutaan käyttämään.

Miten lastensuojelulaissa tarkoitetut rajoitukset toteutetaan ja missä tilanteissa niitä voidaan käyttää sekä yleisistä toimintatavoista rajoitusten käytön jälkeen

Rajoitustoimenpiteitä käytetään vain tilanteissa, joissa lapsen tai toisen henkilön kasvu, kehitys tai terveys uhkaa vaarantua vakavasti ilman rajoituksen käyttöä. Rajoitustoimenpide lopetetaan aina välittömästi tilanteen sen salliessa. Lapsen kanssa käydään välittömästi tilanteen sen salliessa purkukeskustelu tapahtuneesta. Keskustelussa selvitetään rajoituksen käyttämiseen johtanut tilanne, vaihtoehtoiset toimintatavat, sekä arvioidaan rajoituspäätöksen toteutus, kesto sekä vaikutus.

Rajoitustoimenpiteen päättymisen jälkeen lapsen kanssa palataan mahdollisimman pian takaisin tavalliseen arkirytmiin ja rutiineihin. Kaikki tilanteet arvioidaan tapaus- ja yksilökohtaisesti ja tehdään johtopäätökset ja toimintaohjeet siitä, kuinka tilanteen jälkeen jatketaan eteenpäin. Tämä voi sisältää myös muiden sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden mukaan ottamista kasvun ja kehityksen tukemiseksi.

Rajoitustoimenpiteitä ovat:

- yhteydenpidon rajoittaminen
- aineiden ja esineiden haltuunotto
- henkilöntarkastus ja henkilönkatsastus
- omaisuuden ja lähetysten tarkastaminen
- lähetysten luovuttamatta jättäminen
- kiinnipitäminen
- liikkumisvapauden rajoittaminen
- luvatta laitoksesta poistuneen lapsen palauttaminen
- eristäminen
- erityinen huolenpito

Asianosaisia rajoitustoimenpiteitten osalta ovat 12 vuotta täyttänyt lapsi ja hänen huoltajansa. Yhteydenpidon rajoitusta koskevissa asioissa asianosaisia ovat 12 vuotta täyttänyt lapsi, lapsen huoltaja ja se henkilö, johon rajoitustoimenpide kohdistuu.

Rajoitustoimenpidepäätös on tehtävä välittömästi. Päätöksiä ei voida tehdä takautuvasti, ellei kysymyksessä ole kiireellinen tilanne.

Lapselle on annettava päätös tiedoksi ja päätöksen luovuttaminen on merkittävä lapsen asiakirjoihin. Jos lapsi ei halua ottaa päätöstä vastaan, päätöstä säilytetään yksikössä siten, että lapsi saa sen halutessaan. Lapselle on kerrottava rajoitustoimenpiteen perustelut, toimenpiteen tarkoitus ja kesto sekä miten hän voi toimia ollessaan eri mieltä toimenpiteestä ja ohjattava mahdollisen valituksen, muistutuksen ja kantelun teossa. Ennen päätöksentekoa on lapsen ja huoltajan mielipide selvitettävä, ja heille on toimitettava mielipiteen selvityksen kohteena olevat asiakirjat. Lapselle ei saa kuitenkaan antaa sellaisia tietoja, jotka vaarantavat hänen kehitystään tai ovat vastoin lapsen muuta erittäin tärkeää etua. Useassa päätöksessä tulee myös kuulla lasta ja asianosaisia. Vaikka kuulemista ei pystytä asian kiireellisyyden vuoksi järjestämään tulee asianosaisten mielipide selvittää.

Mielipiteen selvittäminen voidaan jättää poikkeustilanteessa suorittamatta mm. silloin, jos kuuleminen saattaa vaarantaa päätöksen tarkoituksen toteutumisen tai kuulemisesta aiheutuva asian käsittelyn viivästyminen aiheuttaa huomattavaa haittaa ihmisten terveydelle. Ennen päätöksentekoa on asianosaisille varattava tilaisuus tulla kuuluksi siten kuin hallintolaissa säädetään. Hallintolain 36 §:n mukaan asianosaiselle on toimitettava kuulemisen kohteena olevat asiakirjat alkuperäisinä tai jäljennöksinä taikka varattava muutoin tilaisuus tutustua niihin. Asianosaiselle on siten kuulemisen yhteydessä varattava tilaisuus tutustua kaikkiin viranomaisen laatimiin asiakirjoihin, jotka voivat tai ovat voineet vaikuttaa asian käsittelyyn. Lapselle ei saa kuitenkaan antaa sellaisia tietoja, jotka vaarantavat hänen kehitystään tai ovat vastoin lapsen muuta erittäin tärkeää yksityistä etua. Joissain tapauksissa myös muun asianosaisten oikeutta saada tieto asiaan vaikuttavista asiakirjoista voidaan joutua rajaamaan.

Päätös on aina annettava tiedoksi asianosaisille, joita se koskee. Päätöksestä tulee ilmetä myös, miksi kuuleminen mahdollisesti on jätetty suorittamatta. Tavoitteena on kuitenkin aina, että kuuleminen suoritetaan. Mikäli lapsen mielipidettä ei ole voitu selvittää, tulee syyn tähän ilmetä tehdyssä päätöksessä tai lasta koskevissa asiakirjoissa. Kuuleminen voidaan hallintolain 34 §:n mukaan jättää poikkeuksellisesti suorittamatta mm. silloin, jos kuuleminen saattaa vaarantaa päätöksen tarkoituksen toteutumisen tai kuulemisesta aiheutuva asian käsittelyn viivästyminen aiheuttaa huomattavaa haittaa ihmisten terveydelle.

Lastensuojelulaitoksen on kirjattava käyttämänsä rajoitustoimenpiteet lapsen asiakirjoihin. Kirjaukseen tulee sisältyä rajoitustoimenpiteen kuvaus, toimenpiteen peruste ja kesto, toimenpiteestä päättäneen ja sen käytännössä toteuttaneen, sekä siinä läsnä olleen, henkilön nimi ja ammattinimike. Kirjauksessa on mainittava myös toimenpiteen mahdollinen vaikutus hoito- ja kasvatussuunnitelmaan. Lasta koskevista asiakirjoista on ilmentävä, miten lapsen mielipide on selvitetty ennen rajoitustoimenpiteestä päättämistä tai ennen sen toteuttamista, sekä lapsen mielipide asiasta.

Lasta koskevassa asiakassuunnitelmassa ja sitä tarkistettaessa tulee arvioida lapseen kohdistettujen rajoitustoimenpiteiden tavoitteiden toteutumista ja niiden vaikutusta asiakassuunnitelmaan. Asiakassuunnitelmaa on tarkastettava aina, mikäli rajoitustoimenpiteet muuttavat tehtyä asiakassuunnitelmaa, esimerkiksi jos yhteydenpidon ja liikkumavapauden rajoittaminen muuttavat asiakassuunnitelmassa suunniteltuja lapsen kotiharjoitteluja ja muuta sovittua yhteydenpitoa lapsen läheisiin.

Lastensuojelulain mukaiset rajoitustoimenpiteet

Yhteydenpidon rajoittaminen

Lastensuojelulaitoksella on velvollisuus edistää lapsen ja hänen perheensä ja muiden lapselle tärkeiden ihmisten yhteydenpitoa sijaishuollon aikana. Yhteydenpidon rajoituksella pyritään välttämään lapsen yhteydenpito lapsen kannalta vahingollisiin verkostoihin sekä kontrolloimattomaan elektroniikkalaitteiden käyttöön. Yhteydenpidon rajoittaminen ei koske niitä henkilöitä, jotka katsotaan olevan lapsen hoidon näkökulmasta merkityksellisiä ja lapselle tärkeitä. Yhteydenpidosta näihin henkilöihin sovitaan sosiaalityöntekijän, huoltajien ja lapsen kanssa. Edellä mainittuihin henkilöihin lapsi voi pitää yhteyttä lastenkodin puhelimesta tai he voivat vieraila osastolla. Rajoituksesta tehdään lapsen kanssa suunnitelma, johon kirjataan ylös, kuinka rajoitustoimenpidettä voi lähteä lieventämään ja millaisella aikataululla.

Sijaishuollossa olevan lapsen yhteydenpitoa voidaan rajoittaa mikäli:

- 1) yhteydenpito vaarantaa lapsen sijaishuollon tarkoituksen toteuttamisen ja rajoittaminen on lapsen hoidon ja kasvatuksen kannalta välttämätöntä
- 2) yhteydenpidosta on vaaraa lapsen hengelle, terveydelle, kehitykselle tai turvallisuudelle
- 3) rajoittaminen on välttämätöntä muiden lapsen vaikutuspiirissä olevien ihmisten turvallisuuden vuoksi
- 4) 12 vuotta täyttänyt lapsi vastustaa yhteydenpitoa

Yhteydenpidon rajoittamisen päätöksellä voidaan:

- 1) rajoittaa lapsen oikeutta tavata vanhempiaan tai muita läheisiään
- 2) rajoittaa lapsen oikeutta pitää yhteyttä läheisiinsä puhelimitse tai muita yhteydenpitolaitteita tai välineitä käyttäen
- 3) lukea ja pidättää lapsen lähettämä tai hänelle osoitettu yksittäinen kirje tai siihen rinnastettava muu luottamuksellinen viesti tai tarkastaa ja pidättää muu lähetys
- 4) ottaa rajoituksen ajaksi sijaishuoltopaikan haltuun lapsen hallussa olevat yhteydenpitoon käytettävät laitteet ja välineet tai rajoittaa niiden käyttöä.

Yhteydenpidon rajoittamisen päätös on aina määräaikainen, jolloin päätöksessä on ilmoitettava rajoituksen syy, henkilöt joihin rajoitus kohdistuu, sekä millaista yhteydenpitoa rajoitus koskee ja missä laajuudessa rajoitus toteutetaan, sekä se, milloin rajoitus alkaa ja milloin se päättyy. Lyhytaikaisesta, enintään 30 vuorokautta kestävästä, rajoituksesta voi päättää laitoshoidossa lastensuojelulaitoksen johtaja. Mikäli rajoittamista on tarpeen jatkaa tai se on heti alussa yli 30 vuorokautta, päättää asiasta johtava sosiaalityöntekijä tai kiireellisissä tilanteissa sosiaalityöntekijä sosiaalipäivystyksessä. Päätös annetaan tiedoksi ja siitä on muutoksenhakuoikeus hallinto-oikeuteen

Yhteydenpidon rajoittamista koskeva päätös ja sen vaikutukset on lakkautettava heti, kun perusteet yhteydenpidon rajoitukselle ovat poistuneet.

Asianosaisia yhteydenpidon rajoittamista koskevissa asioissa ovat aina 12-vuotta täyttänyt lapsi ja lapsen huoltaja. Ennen yhteydenpidon rajoittamista koskevan päätöksen tekemistä on lapselle, huoltajalle ja henkilölle, johon rajoitustoimenpide on kohdistettu, varattava tilaisuus tulla kuulluksi sekä selvittää alle 12-vuotiaan lapsen mielipide.

Aineiden ja esineiden haltuunotto

Lastensuojelulaki velvoittaa ottamaan lapsen hallussa olevat päihteet ja niiden käyttöön tarkoitetut välineet laitoksen haltuun. Samoin haltuun on otettava myös sellaiset lapsella olevat aineet ja esineet, jotka on tarkoitettu lapsen itsensä tai toisen henkilön vahingoittamiseen. Lastensuojelulaitoksen haltuun voidaan ottaa myös sellaiset aineet tai esineet, jotka soveltuvat vaarantamaan lapsen omaa tai toisen henkilön henkeä, terveyttä tai turvallisuutta tai vahingoittamaan omaisuutta, jos on todennäköistä, että lapsi käyttää aineita tai esineitä edellä kuvatulla tavalla. Näitä esineitä voivat olla erilaiset terä- tai lyömäaseet tai heittämiseen soveltuvat esineet. Mitkä tahansa esineet, esimerkiksi liima, sakset, puukko, veitsi, vajjeri, pesäpallomaila tai tikat, voidaan kuitenkin ottaa haltuun, mikäli ne on tarkoitettu lapsen itsensä tai toisen henkilön vahingoittamiseen ja lapsen käytös tai puheet viittaavat siihen, että esineitä on todennäköistä käyttää väärin. Myös tupakkatuotteet voidaan ottaa alaikäiseltä haltuun lastensuojelulaitoksessa. Aseet ja huumausaineet luovutetaan poliisille. Haltuun otettu omaisuus on sijaishuollon päättyessä palautettava lapselle, poikkeuksena esimerkiksi alkoholi, huumeet ja ampuma-aseet.

Haltuunoton voi tehdä lastensuojelulaitoksen johtaja tai kuka tahansa laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö. Haltuunotosta on viipymättä ilmoitettava lastensuojelulaitoksen johtajalle tai hänen määräämälleen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvalla henkilöllä päätöksentekoa varten. Päätöksen voi tehdä lastensuojelulaitoksen johtaja tai johtajan määräämä hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö.

Valituskelpoinen päätös tulee aina tehdä a) jos omaisuutta ei palauteta ja b) kyse on lapsella olevista lapsen oman tai toisten lasten sijaishuollon järjestämisestä tai laitoksen yleistä järjestystä todennäköisesti vakavasti haittaavista muista kuin edellä tarkoitetuista aineista ja esineistä.

Päätös haltuunotosta on aina tehtävä, vaikka omaisuus, aineet tai esineet voitaisiinkin hävittää. Nimenomaista päätöstä ei tehdä, jos omaisuus palautetaan.

Henkilöntarkastus

Henkilöntarkastus voidaan suorittaa, jos laitoksen henkilökunnalla on perusteltua syytä epäillä, että lapsella on vaatteissaan tai hallussaan päihtymistarkoitukseen käytettäviä aineita tai päihteiden käyttöön tarkoitettuja välineitä tai esineitä, jotka on tarkoitettu lapsen itsensä tai toisen henkilön vahingoittamiseen. Henkilöntarkastus tehdään etsittäväksi olevan omaisuuden löytämiseksi. Tarkastuksen tekee lastensuojelulaitoksen johtaja tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö.

Tarkastus on tehtävä hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvan toisen henkilön läsnä ollessa. Tarkastuksen tekijän ja siinä läsnä olevan henkilön on oltava lapsen kanssa samaa sukupuolta, jollei tarkastusta toimita terveydenhuollon ammattihenkilö. Henkilöntarkastuksen voi suorittaa ja siinä olla läsnä myös työntekijä, joka on eri sukupuolta kuin lapsi, jos tarkastuksen suorittaminen kiireellisenä on välttämätöntä lapsen tai toisen henkilön turvallisuuden varmistamiseksi. Henkilöntarkastuksessa lasta ei saa riisuttaa. Nuoren intiimialueille koskeminen on ehdottomasti kielletty. Tilanteissa, joissa nuori kieltäytyy henkilöntarkastuksesta, tarkastusta ei tehdä.

Henkilöntarkastuksesta ei tehdä päätöstä, ainoastaan kirjaukset. Henkilöntarkastuksella tarkoitetaan sen tutkimista, mitä lapsella on vaatteissaan tai muutoin yllään sekä vaatteiden ja ihon väliin mahdollisesti kätkeytyneenä. Henkilöntarkastus tarkoittaa esimerkiksi vaatteiden tutkimista sekä taskujen tarkastamista ja tyhjentämistä.

Henkilönkatsastus

Henkilönkatsastus käsittää katsastettavan ruumiin tarkastamisen, verinäytteen ottamisen tai muun ruumiiseen kohdistuvan tutkimuksen. Henkilönkatsastuksen suorittamisen edellytyksenä on, että laitoksella on perusteltua syytä epäillä, että lapsi on käyttänyt päihdyttäviä aineita (yleensä huumausaineita). Henkilönkatsastus tehdään tarpeen vaatiessa ja yksilöllisen suunnitelman mukaan tai, jos arvioidaan, että se on lapsen näkökulmasta välttämätöntä. Esimerkiksi jos lapsen lääkitys vaatii päihdeettömyyttä. Henkilönkatsastus voi käsittää puhalluskokeen suorittamisen tai veri-, hius-, virtsa- tai sylkinäytteen ottamisen. Henkilöntarkastuksen ja henkilönkatsastuksen suorittaminen tulee tapahtua aina erittäin suurta hienovaraisuutta noudattaen ja lapsen fyysistä koskemattomuutta, ihmisarvoa ja sukupuoli-identiteettiä ja yksityisyyttä kunnioittaen. Henkilönkatsastus ei oikeuta ruumiinonteloiden tutkimista. Verinäytteen saa ottaa vain terveydenhuollon ammattihenkilö.

Katsastuksen toimittamisesta päättää ja katsastuksen toimittaa lastensuojelulaitoksen johtaja tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö. Mikäli henkilönkatsastuksen toimittaa muu kuin terveydenhuollon ammattihenkilö, on läsnä oltava lastensuojelulaitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva toinen henkilö. Katsastusta ei saa toimittaa eikä siinä olla läsnä lapsen kanssa eri sukupuolta oleva henkilö, jollei kyseessä ole terveydenhuollon ammattihenkilö. Henkilönkatsastuksen suorittava ja läsnä oleva henkilö voi

kuitenkin olla eri sukupuolta kuin lapsi, jos toimenpiteen suorittaminen välittömästi on välttämätöntä lapsen tai toisen henkilön turvallisuuden varmistamiseksi.

Henkilönlähtöisestä on tehtävä päätös. Päätöksen tekee lastensuojelulaitoksen johtaja tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö. Päätös ei ole valituskelpoinen, eikä siitä ei ole muutoksenhakuoikeutta. Päätös on kuitenkin toimitettava tiedoksi ilman valitusosoitusta huoltajalle ja 12 vuotta täyttäneelle lapselle.

Omaisuuksien ja lähetysten tarkastaminen. Lähetysten luovuttamatta jättäminen

Mikäli on perusteltua syytä epäillä, että lapsella on taikka lapsen olinpaikka on sijaishuollon tarkoituksen toteuttamiseksi selvitettävä kiireellisesti, saadaan hänen käytössään olevat tilat tai hallussaan oleva omaisuus tarkastaa. Mikäli on perusteltua syytä epäillä, että lapsella on hallussaan 65 §:n 1 tai 3 momentissa tarkoitettuja aineita tai esineitä (päähteet, niiden käyttöön soveltuvat välineet jne.), saadaan hänen käytössään olevat tilat tai hallussaan oleva omaisuus tarkastaa. Esimerkiksi, jos lapsi on päihtyneen oloinen osastolla tai on satuttanut itseään, voi lapsen turvallisuuden takaamiseksi olla tarpeellista tarkistaa lapsen huone päihteiden tai itsensä vahingoittamiseen soveltuvien esineiden osalta. Tilat ja omaisuus saadaan myös tarkastaa, mikäli lapsen olinpaikkaa täytyy kiireellisesti selvittää, jos lapsi on luvattomasti pois lastenkodista ja hänen olinpaikkaansa täytyy selvittää. Lastensuojelulaitoksen henkilökunnan on oikeus tarkastaa lapselle osoitettu viesti tai muu luottamuksellisen lähetys, mikäli on perusteltua syytä epäillä sen sisältävän edellä mainittuja aineita tai esineitä. Tarkastusoikeuden käyttäminen ei kuitenkaan oikeuta lukemaan kirjettä tai muuta luottamuksellista viestiä.

Tarkastaminen on tehtävä lapsen ja lastensuojelulaitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvan toisen henkilön läsnä ollessa. Tarkastus toteutetaan siten, että kaksi hoitohenkilökuntaan kuuluvaa työntekijää tarkastaa lapsen huoneen ja lapsi voi halutessaan olla mukana tarkastuksessa. Erityisestä syystä voidaan lapsen käytössä olevat tilat tai hallussa oleva omaisuus tarkastaa myös lapsen tai toisen henkilön läsnä olematta. Erityinen syy voi olla esimerkiksi henkilökunnan vähäinen määrä sellaisessa tilanteessa, jossa kiireellinen tilojen tai omaisuuden tarkastaminen on välttämätöntä. Erityinen syy voi olla myös se, että lapsi on poistunut luvatta laitoksesta.

Tarkastuksesta päättää ja tarkastamisen tekee lastensuojelulaitoksen johtaja tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö. Päätös on lähetettävä tiedoksi huoltajalle ja yli 12-vuotta täyttäneelle lapselle. Lapselle tulee aina selvittää tarkastuksen syy. Tarkastuksen peruste, syyt ja menettely on kirjattava päätökseen ja lasta koskeviin asiakirjoihin. Lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on lisäksi oikeus perustellusta syystä lukea ja päättää, että lapselle osoitettu viesti tai muu luottamuksellinen lähetys jätetään luovuttamatta lapselle. Tällöin pitää olla perusteltua syytä epäillä viestin sisällön vaarantavan lapsen tai toisen henkilön henkeä, terveyttä, turvallisuutta tai kehitystä.

Kiinnipitäminen

Lastensuojelulaitoksen johtaja tai laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö voi lapsen rauhoittamiseksi pitää kiinni lapsesta, jos lapsi uhkaavalla käyttäytymisellään todennäköisesti vahingoittaisi itseään tai muita ja kiinnipitäminen on lapsen oman tai toisen henkilön hengen, terveyden tai turvallisuuden välittömän vaarantumisen vuoksi välttämätöntä. Kiinnipitäminen on oltava luonteeltaan hoidollista. Kiinnipitäminen voi myös sisältää lapsen siirtämisen. Kiinnipitämisellä tarkoitetaan pelkästään lapsen fyysistä kiinnipitämistä, minkäänlaisten välineiden käyttö kiinnipitämisen yhteydessä ei ole sallittua. Kiinnipitäminen lopetetaan heti, kun se ei enää ole välttämätöntä. Kiinnipitämistä on aina viimesijainen keino. Kiinnipitämisellä voidaan estää lasta vahingoittamasta itseään sekä suojella laitoksen muita lapsia ja henkilökuntaa. Omaisuuden suojelemisen kohdalla kyse tulee olla omaisuuden merkittävästä vahingoittumisriskistä.

Kiinnipitämisestä ei tehdä päätöstä. Kiinnipitämisen syyt ja perusteet on kirjattava lasta koskeviin asiakirjoihin ja siitä annetaan selvitys sekä lastenkodin johtajalle, että lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle.

Liikkumisvapauden rajoittaminen

Lapselle saadaan, jos se on hänen huoltonsa kannalta välttämätöntä ja lapsen edun mukaista, asettaa määräajaksi kielto poistua laitoksen alueelta ja myös mikäli:

1. lapsen sijaishuoltoon johtanut päätös on tehty sillä perusteella, että hän on vaarantanut vakavasti terveyttään tai kehitystään käyttämällä päihteitä, tekemällä merkittävämmän rikollisen teon
2. lapsi laitoksessa käyttäytyy 1 kohdassa mainitulla tavalla; tai

napenda

3. rajoitus on lapsen hoidon tai huollon kannalta muutoin tarpeen lapsen suojelemiseksi häntä itseään vakavasti vahingoittavalta käyttäytymiseltä.

Liikkumisvapauden rajoittamisen tarkoituksena on lapsen vahingollisen käyttäytymisen estäminen. Tarkoituksena on pysäyttää lapsen vakava kuljeskelu, turvata akuuttien asioiden käsittely ja kokonaisvaltaisesti turvata lapsen terveys sekä kasvu ja kehitys. Rajoitustoimenpiteellä pyritään mahdollistamaan kokonaisvaltainen hoito sekä hyvinvoinnin seuranta, hoidon oikea-aikainen toteutuminen ja toipuminen. Rajoittamista ei saa määrätä laajempaan eikä pidemmäksi ajaksi kuin lapsen hoito- ja kasvatusta välttämättä edellyttää. Päätöstä tehtäessä lapsen omat toivomukset ja mielipide asiassa tulee selvittää. Liikkumisvapauden rajoituksen perusteet tulee käydä lapsen kanssa läpi jo heti rajoituksen alussa.

Liikkumisvapauden rajoittamisen tavoitteena on, että lapsi poistuu päätöksessä määritellyltä alueelta vain yhdessä lastenkodin työntekijän kanssa. Lapsen koulunkäynti, harrastustoiminta, retkelle osallistuminen tai muu vastaava toiminta tulee mahdollisuuksien mukaan pyrkiä turvaamaan. Liikkumisvapauden rajoituksen ajalle nuorelle tehdään yksilöllistetty päiväohjelma, jolla tuetaan rajoitustoimenpiteen tavoitteiden toteutumista suunnitelmallisten keskustelujen ja toiminnan kautta. Rajoituksesta tehdään nuoren kanssa suunnitelma, johon kirjataan kuinka rajoitustoimenpidettä voi lähteä lieventämään ja millaisella aikataululla. Rajoituksen päättyessä nuoren kanssa käydään yhteisesti keskustelua rajoitustoimenpiteen vaikuttavuudesta.

Mikäli liikkumisvapauden rajoittamispäätöksen ohella rajoitetaan myös lapsen yhteydenpitoa, yhteydenpidon rajoittamisesta on tehtävä erillinen päätös. Tällöin kuultavia ovat 12 vuotta täyttänyt lapsi, lapsen huoltaja ja vanhempi sekä päätöksen kohteena oleva henkilö, jonka yhteydenpitoa lapseen on rajoitettu. Liikkumisvapauden rajoittamisasiasta tehdään muutoksenhakukelpoinen hallintopäätös. Päätöksestä voi valittaa 12 vuotta täyttänyt lapsi ja hänen huoltajansa, joille päätös on annettava tiedoksi. Päätöstä ennen on asianosaisina pidettäviä henkilöitä kuultava. Jos kyse on lyhytaikaisesta liikkumisvapauden rajoittamisesta ja päätös on tehtävä heti, voidaan kuuleminen jättää suorittamatta perustellusti.

Liikkumisvapauden rajoittaminen ei saa jatkua ilman uutta päätöstä yli seitsemää vuorokautta. Yhtäjaksoisesti rajoittaminen saa jatkua enintään 30 vuorokautta. Päätöksen lyhytaikaisesta, enintään 7 vuorokautta kestävästä, liikkumisvapauden rajoittamisesta tekee lastensuojelulaitoksen johtaja tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö. Pidemmästä, yhteensä enintään 30 vuorokautta kestävästä, rajoituksesta päättää lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Päätös annetaan tiedoksi ja siitä on muutoksenhakuoikeus hallinto-oikeuteen.

Rajoitustoimenpide on lopetettava heti, kun se enää ei ole välttämätöntä lapsen huollon järjestämisen kannalta.

Eristäminen

Lapsi voidaan eristää laitoksen muista lapsista, jos hän käyttäytymisensä perusteella on merkittävästi vaaraksi itselleen tai muille. Eristämisen tulee tapahtua laitoksen hoito- ja kasvatushenkilöstön jatkuvan huolenpidon alaisena. On myös sovittava, kuka lapsesta huolehtii eristyksen aikana. Eristämistä ei saa määrätä pidemmäksi ajaksi kuin lapsen huolenpito ja hoito välttämättä edellyttävät.

Eristämistä ei saa jatkua yhtäjaksoisesti yli 12 tuntia. Eristäminen on lopetettava heti, kun se ei enää ole välttämätöntä. Eristämistä voidaan välittömästi jatkua uudella päätöksellä vain, jos eristämisen edellytykset ovat edelleen olemassa. Edellytyksenä on lisäksi, ettei lapsen hoitoa ole mahdollista järjestää muulla tavalla. Eristämisen pisin kokonaisaika ei saa ylittää 24 tuntia. Ennen eristämisen jatkamista koskevan päätöksen tekemistä, on lapselle suoritettava lääkärintarkastus. Lääkärintarkastus tulee tarvittaessa tehdä myös eristämisen alkaessa tai eristämisen aikana.

Päätöksen eristämisestä ja sen jatkamisesta tekee lastensuojelulaitoksen johtaja tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö. Päätöksestä voi valittaa 12 vuotta täyttänyt lapsi ja hänen huoltajansa, joille päätös on annettava tiedoksi. Asianosaisi tulee kuulla ennen päätöksentekoa. Laitoksen johtajan tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvan henkilön tulee ilmoittaa eristämisestä tai sen jatkamisesta lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle.

Eriytynyt huolenpito

Eriytisellä huolenpidolla tarkoitetaan sijaishuollossa olevalle 12 vuotta täyttäneelle lapselle lastensuojelulaitoksessa järjestettävää erityistä hoitoa ja huolenpitoa, mikäli hänen etunsa sitä vaatii. Eriytynyt huolenpitoa aikana lapsen liikkumisvapautta voidaan rajoittaa.

Eryistä huolenpitoa voidaan järjestää muun muassa vakavan päihde- ja rikoskierteen katkaisemiseksi tai kun lapsi omalla käyttäytymisellään muulla tavalla vakavasti vaarantaa omaa henkeään, terveyttään tai kehitystään. Tällainen tilanne voi olla, kun lapsi käyttäytyy itsetuhoisesti tai häntä esim. käytetään seksuaalisesti hyväksi. Edellytyksenä erityisen huolenpidon järjestämiselle on, ettei sijaishuoltoa ole mahdollista järjestää muulla tavoin, eivätkä terveydenhuollon palvelut sovellu käytettäväksi erityisen huolenpidon sijaan.

Päätöksen erityisen huolenpidon järjestämisestä tekee johtava sosiaalityöntekijä avohuollon ja sijoituksen sosiaalityössä. Päätöksen on perustuttava moniammatilliseen asiantuntijanarviointiin, johon kuuluu sosiaalityön asiantunteumuksen lisäksi kasvatuksellinen, psykologinen sekä lääketieteellinen arvio. Tässä arvioinnissa on otettava kantaa siihen, voidaanko lapsen itseään vahingoittavaan käyttäytymiseen puuttua muulla tavoin kuin järjestämällä hänelle erityistä huolenpitoa.

Eryistä huolenpitoa voidaan järjestää enintään 30 vuorokauden ajan. Erittäin painavasta syystä voidaan erityistä huolenpitoa jatkaa uudella johtavan sosiaalityöntekijän päätöksellä enintään 60 vuorokaudella. Jatkamispäätöksen on liitettävä ajankohtainen moniammatillinen arvio, jossa otetaan kantaa erityisesti siihen, miksi erityistä huolenpitoa olisi tarpeen jatkaa, ja missä muodossa se tulisi lapselle järjestää. Ennen erityistä huolenpitoa koskevaa päätöstä on todisteellisesti kuultava lasta ja hänen huoltajaansa. Päätös on annettava tiedoksi asianosaisille. Erityisen huolenpidon aikana on lapsen hyvin tuntevien ohjaajien tavattava säännöllisesti lasta sekä osallistuttava lapsen erityisen huolenpidon suunnitteluun, toimeenpanoon ja arviointiin. Lapselle on lisäksi tehtävä säännöllisesti tarvittava lääkärintarkastus. Lasta koskeva asiakassuunnitelma on aina tarkistettava erityisen huolenpidon päättyessä.

Luvatta laitoksesta poistuneen lapsen palauttaminen

Jos lapsi on poistunut luvattomasti lastensuojelulaitoksesta tai ei palaa sinne ennalta sovitusti luvallisen poistumisen jälkeen, laitoksen on viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin lapsen etsimiseksi ja palauttamiseksi laitokseen. Laitoksen on ilmoitettava lapsen luvattomasta poissaolosta lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle ja virkaajan ulkopuolella sosiaali- ja kriisipäivystykseen.

Laitoksen ja lapsen sosiaalityöntekijän on yhdessä ratkaistava, mistä lasta olisi syytä etsiä, kuka mahdollisesti tietäisi, missä lapsi on, ja miten hänen kuljetuksensa takaisin laitokseen olisi syytä järjestää, kun hänet on löydetty. Lapsen olinpaikan selvittyä laitoksen ja lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tulee yhteistyössä sopia lapsen kuljettamisesta takaisin laitokseen, ellei lapsi palaa laitokseen vapaaehtoisesti. Lapsen palauttamisesta ja siihen liittyvästä kuljettamisesta ja sen turvallisesta järjestämisestä päättää lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Kiireellisissä tilanteissa lapsen palauttamisesta ja siihen liittyvästä kuljettamisesta ja sen turvallisesta järjestämisestä päättää laitoksen johtaja tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö.

Laitoksen johtajan tai hänen määräämänsä hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvan on viipymättä ilmoitettava päätöksestä lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle.

Lapsen kuljettamisen saa toteuttaa vain:

1. laitoksen hoito- ja kasvatushenkilöstöön laskettava työntekijä, jolla on lastensuojelulain 60 §:ssä määritelty ammatillinen pätevyys.
2. lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä
3. muu toimivaltainen viranomainen (muun kunnan viranomainen tai poliisi).

Lapsen kuljettamisen aikana lasta kuljettava henkilö saa kuljetuksen turvallisuuden varmistamiseksi pitää lasta lyhytaikaisesti kiinni kuljetukseen käytettävässä autossa, jos lapsi sekavan tai uhkaavan käyttäytymisensä perusteella todennäköisesti vahingoittaisi itseään tai muita ja kiinnipitäminen on lapsen oman tai toisen henkilön hengen, terveyden tai turvallisuuden välittömän vaarantumisen vuoksi välttämätöntä.

Lapsen etsinnästä ja kuljettamisesta on tehtävä sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista annetun lain mukaisesti kirjaukset lapsen asiakasasiakirjoihin.

Kuinka lapsille kerrotaan heidän oikeusturvakeinoistaan (muutoksenhaku, muistutus ja kantelu)

Lastenkoti Napendassa kaikki rajoitustoimenpidepäätökset annetaan lapselle itselleen, ja välittömästi tilanteen niin sallissa kerrataan päätös yhdessä lapsen kanssa läpi. Lapselle selvennetään ja kerrataan syyt rajoitustoimenpiteen käyttöön, sen vaikutus sekä rajoitustoimenpiteen päättäminen.

Lapsen kanssa käydään läpi oikeus päätöksestä valittamiseen sekä avustetaan tarvittaessa valituksen tekemisessä. Kaikki toiminta on lapselle läpinäkyvää. Väärinymmärrysten välttämiseksi käytetään aina tarvittaessa tulkia.

Lasta avustetaan kaikissa hänen toivomissaan asioissa sekä ohjataan ottamaan yhteyttä oikeisiin tahoihin asian ratkaisemiseksi.

Mikäli lapsi kokee tulleensa väärin kohdelluksi, hän voi valittaa asiasta lastenkodin johtajalle, omalle sosiaalityöntekijälle tai johtavalle sosiaalityöntekijälle. Valituksen käsittelevä henkilö arvioi, onko kysymyksessä muistutus, jolloin siihen on annettava kirjallinen vastaus kohtuullisessa ajassa. Sosiaalityöntekijän velvollisuus on ohjata ja avustaa lasta valituksen/muistutuksen tekemisessä ja tarvittaessa käyttämään oikeusavustajan palveluita.

Lapsi voi kannella lastenkotien toimintaa valvovalle kunnan viranomaiselle, jos kokee, että lastenkoti ei noudata toiminnassaan lakia. Kantelun voi tehdä myös aluehallintovirastoon tai Valviraan silloin, kun lapsi katsoo lastenkodin toiminnan olevan lainvastaista, virheellistä tai epäasianmukaista. Kantelun voi tehdä myös tehtävien laiminlyönnin perusteella. Kantelun voi tehdä myös ylimmille laillisuusvalvojille, eduskunnan oikeusasiamiehen kansliaan ja Valtioneuvoston oikeuskanslerinvirastoon, joiden tehtävänä on erityisesti valvoa sitä, että missään tilanteessa, missä ihmistä kohtaan käytetään julkista valtaa, ei loukata tämän oikeuksia. Sosiaali- ja potilasasiamiehen voi ottaa yhteyttä, kun on kysyttävää lapsen oikeuksista lastensuojelun asiakkaana tai potilaana, tai kun lapsi tarvitsee apua valitusten tai kanteluiden tekemisessä.

Asianosaisia rajoitustoimenpiteiden osalta ovat 12 vuotta täyttänyt lapsi ja hänen huoltajansa. Yhteydenpidon rajoittamista koskevissa päätöksissä asianosaisia ovat lapsi, lapsen huoltaja ja se henkilö, johon rajoitustoimenpide kohdistuu.

Päätökset, jotka ovat muutoksenhakukelpoisia

- yhteydenpidon rajoittaminen ja olinpaikan ilmoittamatta jättäminen (63 § ja 62 § 3 mom.)
- yhteydenpidon rajoituksen lieventäminen (63 §)
- aineiden ja esineiden haltuunotto (65 §)
- lähetyksen luovuttamatta jättäminen (67 § 4 mom.)
- lähetyksen tai viestin lukeminen (67 § 4 mom.)
- liikkumisvapauden rajoittaminen (69 §)
- eristäminen (70 §)
- erityinen huolenpito (72 §)

Päätökset, joihin ei ole muutoksenhakuoikeutta.

- omaisuuden ja lähetyksen tarkastaminen (67 § 1 ja 2 mom.)
- henkilönkatsastus (66 §)
- yhteydenpidon rajoituksen lakkauttaminen (63 §)
- luvatta laitoksesta poistuneen lapsen palauttaminen (69a§)

Rajoitustoimenpiteet, joista ei tehdä päätöstä, eikä niihin ole muutoksenhakuoikeutta.

- henkilöntarkastus (66 § 1 mom.)
- kiinnipitäminen (68 §)
- omaisuuden haltuunotto (palautustilanteet) (65 §)

